

BOSHLANG`ICH SINIF O`QUVCHILARINING KITOB O`QISHGA QIZIQTIRISH ORQALI OG`ZAKI NUTQINI O`STIRISH YO`LLARI

**Abdullayeva Fotimaxon Yodgorovna
Mamajonova Faridaxon Rahmatovna**

*Farg`ona viloyati Qo`shtepa tumani 45-maktabning
boshlang`ich sinf o`qituvchilari*

Annotatsiya: *ushbu maqola boshlang`ich sinf o`quvchilarining kitob o`qishga qiziqtirish orqali o`g`zaki nutqini o`stirish yo`llari haqida birqancha ma`lumot beradi. Kitob yosh avlotni tarbiyalashda muhim amil hisoblanadi.*

Kalit so`zlar: *kitob, sinf, o`quvchi, rasm, sinfxona, dars, ko`rgazmalar, ertak, guruh*

Boshlang`ich sinf o`quvchilarida kitobga nisbatan mehr-muhabbat uyg`otish bizning burchimizdir. Zero, kitobsiz taraqqiyotga, yuksak ma`naviyatga erishib bo`lmaydi. Ilm orqali har bir inson kelajakda yuksak marralarni zabt etishi, yurtimizning gullab yashnashi uchun o`z hissasini qo`shishi mumkin.

Kitobni oftobga qiyos etishlari bejiz emas. Kitob dillarni uyg`otib munavvar qilish bilan birga hayot mavjududot sirlaridan voqif etuvchi bebaho xazina. U ko`ngillarga ezgulik urug`ini sepib, yashashdan saboq beradi. Kitob zehnlarni peshlab bilimlar koniga eshik ochadi, ma`naviyatni boyitadi.

Ulug` alloma Abdurahmon Jomiy:

—Kitobdan yaxshiroq do`st yo`q jahonda,

Hamrohing bo`lur u g`amli zamonda deya kitobni behad ulug`lagan ekan. Kitob tafakkur xazinasining kaliti. Mamlakatimizda har bir o`quvchi bilim olishi, sog`lom bo`lishi uchun sharoitlar yaratildi, ta`lim maskanlarida kitob fondi, zamonaviy kutubxona, axborot resurs markazlari tashkil etildi. Bu ezgu ishlar Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan yangi pog`onaga ko`tarildi. Ayniqsa, kitob mutolaaga alohida e`tibor qaratilmoqda. O`quvchilarda kitob mutolaasi xotirani kuchaytirib, fikrlash qobilyatini yaxshilaydi, tushkunlikka qarshi kurashishga yordam beradi. O`quvchi har safar kitob o`qiganda miya faoliyati ishlaydi. Chunki miya olinayotgan ma`lumotni saqlash uchun yangi tolalarni yaratadi.

Mamlakatimiz rivojini ta`lim asosida qurgan yaponlar har kuni 40 daqiqalik vaqtini mutolaaga ajratar ekan. Bu odat oilada bolalikdan shakllana boradi. Shu boisdan ham boshlang`ich sinf o`qituvchisi har bir bolaning oilaviy ahvoli, yashash tarzi bilan tanishgan bo`lishi shart. Agar oilada ota-ona gazeta, jurnal, kitoblar o`qisa, bola ham ulardan o`rnak oladi, kitob bilan do`st tutunadi. Agar ota-ona vaqtini ko`proq televizor qarshisida o`tkazsa, farzandi ham ularning yo`lidan boradi. O`qituvchi sinfdagi har bir o`quvchining ota-onasi bilan tez-tez muloqotda bo`lib turishi kerak. Ularga kitoblarni saqlashda bolaning yoshiga, qiziqishga qobilyatiga e`tibor berishlarini tushuntirish kerak. Bola uyda bo`lgan vaqtlarda

ular olib bergan kitoblarini o'qishi, mazmunini so'zlab berishi, vaqtni to'g'ri taqsimlashini nazorat qilishlari kerak. Mana shunday oilada tarbiyalanayotgan bola maktabga kelgach ustozga o'qigan kitoblarini o'zining biyron tillari bilan so'zlab bera oladi. Demak, bu bolaning og'zaki nutqini rivojlantirishga yordam beryapti. Og'zaki nutqi yaxshi shakllangan o'quvchining yozma nutqi yuqori darajada bo'ladi.

Kitob-oftob. Zaminni, ona tabiatni oftob isitsa, odam qalbini kitob yoritadi, nurlantiradi. Quyoshsiz tabiatning, hattoki hayot davomiyligi shubha ostida qoladi. Kitobsiz ma'naviyatning rivojlanishini ham tasavvur etib bo'lmaydi. Kitobni quyosh deb hisoblaymiz va darslarimiz davomida uning yanada yorqin nur sochishi uchun topshiriqlarni bajarish orqali yordam beramiz.

Sinf o'quvchilari 3 guruhga bo'linadi.

1-guruh-Kitobxonlar

2-guruh-Ertakchilar

3-guruh-Bulbulchilar

Dars davomida berilgan har bir to'g'ri javob uchun bitta kitob shaklidagi rag'bat katochkasi beriladi. Dars oxirida rag'batlar sanaladi. Qaysi guruhning kitoblari soni ko'p bo'lsa — “Eng faol guruh” ko'krak nishoni, qolgan guruhlar esa — “Eng topqir”, — “Eng chaqqon” ko'krak nishonlari bilan taqdirlanadi. O'qituvchi kimni kitobxon deyishi mumkin? Kitob o'qishning qanday foydasi bor? Kitob sizga nima beradi? Siz kitobdan nimalarni o'rganyapsiz? kabi savolar bilan fikrlashga chorlaydi.

Kitob insonning yaqin do'sti, suhbatdoshi, sirdoshi. U kishining dunyoqarashini, so'z boyligini oshiradi. Amerikalik olim yozuvchi Nil Geyman olib borgan tadqiqot natijasi shuni ko'rsatadiki kitob mutolaa qilmaydigan bolalar kelajakda bezori bo'lib ulg'ayishi ehtimoli yuqori ekan.

O'quvchilarni kitobga bo'lgan qiziqishlarini oshirishda sinfdan tashqari o'tkaziladigan tadbirlar, to'garaklar, davra suhbatlarining ahamiyati katta. Ifodali she'r o'qish, sahna ko'rinishi orqali o'quvchilar og'zaki nutqini o'stirishga, ko'pchilik oldida dadil so'zlay olishga o'rganadilar.

O'qituvchi dars davomida qo'shimcha adabiyotlardan, rivoyatlardan, hadislardan o'rinli foydalansa, o'quvchining kitobga bo'lgan qiziqishi yanada ortadi. Masalan quyidagi rivoyatdan fodalanish mumkin.

ILMSIZLIK ZULMATI

Qadim zamonda o'qish va yozishni yomon ko'radigan bir bola bo'lgan ekan. U turli bahonalar bilan maktabga bormas, borganda ham berilgan vazifalarni bajarmay, faqat yomon baho olar ekan. Ota-onasining tanbehlariga quloq solmay, «Men katta bo'lsam, cho'pon bo'laman, qo'y boqish uchun o'qish kerak emas», - der ekan.

Bir kuni uylari yaqinidagi o'tloqdan qo'ziqorin terib kelish uchun chiqibdi. Qo'ziqorinlarni terib yurib uylaridan ancha uzoqlashib ketibdi. Yurib-yurib uncha chuqur bo'lmagan bir daryo sohiliga kelibdi. Narigi sohildan ham qo'ziqorin termoqchi bo'lib

ko'prik qidiribdi. Yaqin atrofdagi ko'prik oldiga borib qarasa, uning chetidagi taxtachaga nimadir yozib qo'yilgan ekan.

Bola yozuvni o'qiy olmabdi va to'g'ri narigi sohilga qarab yuribdi. Ko'prikning o'rtasiga kelganda u sinib, bola suvga tushib ketibdi. Ovozining boricha qichqirib yordamga chaqiribdi. Shu orada qo'ylarini o'tlatib yurgan bir cho'pon kaltagini uzatib, bolani suvdan chiqarib olibdi va: «Nega bu ko'prikdan o'tding?! Ko'prik ustidagi «Bu ko'prikdan yurmang, nariroqda yangi ko'prik bor», degan yozuvni ko'rmadingmi?» - deb so'rabdi. Bola unga javoban: «Ko'rdim, lekin o'qiy olmadim, chunki men o'qishni bilmayman», - debdi. Shunda cho'pon unga: «E bolam, hatto qo'y boqish uchun ham o'qish kerak», - debdi.

O'quvchilarning kitobga bo'lgan qiziqishlarini oshirishda quyidagi innovatsion o'yinlardan foydalanish mumkin.

Auksion o'yini

O'qituvchi ertak kitobni ta'riflaydi. Bu kitob rostgo'ylikning mukofoti, yo'lg'onning ayanchli oqibati haqida: kitobda o'rmon hayvonlari ham ishtirok etadi. Ikki yigitning hayvonlar suhbatini tinglash sahnalari mavjud. Shu tarzda ta'rif davom etadi. Guruhlardan qaysi biri ertak nomini to'g'ri topsa shu guruhga kitob beriladi. Bu —To'g'rivoy va Egrivoy|| ertak kitobi edi. —

Tarmoqlash usuli.

Bundan tashqari —Krossvord||, —Sinkveyn||, —Savol-javob usuli||dan foydalanish mumkin.

Bolalik, yoshlik oltin davr. Uning har bir kuni, har soatini g'animat sezib bilim boyliklarini qancha ko'p g'amlasak kelajak turmushda asqotadi.

Kitob -sehrli olam. Unga bir sho'ngisangiz qachon chiqib ketishni bilmaysiz. Inson kitob bilan do'st tutunar ekan, u hech qachon to'g'ri yo'ldan adashmaydi. Foydalanilgan adabiyotlar:

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. Boshlang'ich ta'lim jurnali
2. Tarbiya kitobi
3. Bolalar adabiyoti|| jurnali
4. www.Ziyonet.Uz, www.edu.uz.